

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Ruzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

O DRAMĂ A LUÎ EMINESCU

De patruzeci de ani se vorbește neconținut de Eminescu, de vre-o treizeci de ani o admirație fără margini, o iubire ca aceia a credinciosului către sfintul ocrotitor se îndreaptă către acele strălucite frânturi care erau privite până mai ieri ca opera lui întregă; vor fi zece ani de cînd nimeni decît vre-un neînțelegător prea îndărătnic sau vre-un vînător de lucruri nouă nu mai cutează a-l tăgădui; după 1900 în sfîrșit putem privi în comoara de mari lucruri neisprăvite, amîinate sau uitate ce au mai rămas pe urma acestui cuprinzător geniu, cu mult mai presus de timpul și de mediul său. Atîtea ediții din poeziile lui s'au desfăcut cu o răpeziciune fără păreche; și postumele de curînd editate au întîmpinat o călduroasă primire, cu toată dorința unei vremi nouă de a-și găsi și ea tîlmaci pentru viața ei sufletească. Încercări, dintre care unele măiestre, s'au făcut pentru a desluși, în caracterul și inspirația lui, scrisul lui Eminescu. Și totuși trebuie să spunem că nu-l putem avea încă limpede înaintea ochilor, că nu sîntem în stare a prețui după cuviință fiecare parte din opera lui.

Și aceasta, pentru că n'avem mijloacele de a-l urmări în alcătuirea individualității sale, de a fi de față la dezvoltarea acestei firî puternice, dar reflexive, cumpănite, care n'a înaintat decît după cunoașterea deplină a drumului, după întrebarea tuturor acelor ce-l străbătuse, a temperamentului acestuia care s'a hrănit totdeauna dintr'o bogată asimilare a literaturilor celor mai deosebite și s'a îndreptat totdeauna după o îndelungată dezbateră cu sine însuși.

Din ce a scris Eminescu, numai o foarte mică parte a avut norocul să fie tipărită în «Convorbirile literare». El însuși se sîfia să iasă la iveală cu o scriere nouă; numai după o răbdătoare prelucrare a versului, după o amănunțită chibzuire a cuprinsului, se hotăria el s'o aducă între prietenii literari. Aceștia erau oameni distinși, de sigur, dar, cum dovedește, de cîte ori se ocupă cu literatura, d. G. Panu,

poate fi cineva un om foarte distins, fără a fi în același timp un judecător destoinic al operelor de artă. Cu greu s'ar crede cite trebuia să îndure cel mai mare poet al nostru într'o societate de oameni tineri și veseli, a căroră glumă nu era lipsită nici de ascuțișul răutății, nici de veninul invidiei. Din aceste bucăți dezbătute, cernute, cîrpite la ședință și la corectură — cu toată mîndra împotrivire a unui om sigur de sine —, din această alegere, mai aspră decît inteligentă, s'a făcut volumașul cunoscut care înfățișa într'un mănunchiu ceia ce putea fi privit ca mai frumos din poesia lui Eminescu. Cînd aũ fost scrise însă aceste bucăți, în ce chip se leagă ele între sine, cum se urmează, în apriga luptă pentru desăvîrșire a acestuĩ cinstit între cei cinstiți, aceasta nu se spune. Nici nu se știa, în mare parte, de editor, căci Eminescu nu obișnuia a da lămuriri asupra scrierilor sale.

Cînd a venit vremea «postumelor» s'a făcut tot așa. S'aũ ales în-tăiũ cele mai frumoase pe care, descoperindu-le cu un gust ales, le-a dăruit publiculuĩ d. Nerva Hodoș. O altă culegere, a d-luĩ Chendi, a trîntit laolaltă bun și rău, nou și vechiũ, cum a dovedit de curînd d. I. Răducanu. Și aici firul dezvoltării e cu totul pierdut.

El nu s'ar putea innoda decit printr'o nouă cercetare a manuscriselor, nu atit în vederea unei publicații, ci mai ales în vederea unui studiu merit să meargă innaintea ediției definitive care nu poate zăbovi. Și chiar cînd acest studiu s'ar face răbdător de un om care să fie bine pregătit și fin înțelegător de frumusețã și pătrunzător critic, chiar și atunci ar rămînea atitea probleme deschise cu privire la opera lui Eminescu. Dacă avem schițele, însemnările, ideile rãzlețe ale acestuĩ spirit mare, am pierdut, și e de crezut că pentru totdeauna, mijlocul de orientare care ar fi fost corespondența sa. Eminescu a scris, din sărăcia și întunerecul său, la atîția ca dînsul, cari n'aveau răgazul să strîngă și să claseze scrisorile. Așa încit nu putem avea asupra luĩ mărturia sa însăși.

Aceste considerații trebuie să le trezească și apariția dramei «Bogdan Dragoș».

E un fragment. Avem actul întăiũ din marea poveste istorică a întemeierii Țerii Moldovei. Dragul saũ Dragoș Voevod Maramureșanul, împodobit de poet și cu titlurile de despot al Arieșuluĩ (amîndouă sînt imposibile) și de comite al Secuilor, e foarte bătrîn și, așteptînd suflarea mintuitoare a morții, el se gîndește să asigure prin diata sa moștenirea tinereluluĩ fiũ Bogdan. Între curtenĩ, el îi alege un epitrop, pe vărul saũ Sas. Acesta însă e un trădător: soția sa

Bogdana, pe care o iubește nebun, îl indeamnă la omor pentru a înlătura din calea poștei lui de stăpînire pe coconul domnesc. Roman Bodeiș, vechi sfetnic îndrăzneț, îi descopere însă gîndul, și-l spune lui Dragoș. Într'o scenă mișcătoare — care ar umplea de înduișoare pe privitori — Vodă bătrînul își incunună fiul. Cu încordare se urmărește apoi scena ce urmează și în care vedem pe Dragoș, înștiințat acuma, în fața lui Sas, cuprins de frica faptei rele, și ne bucurăm cînd, la auzul cornului ce vestește sosirea lui Bogdan, neobositul vîntor prin codri și pe plaiuri, toată energia moșneagului se trezește și, cu viclesug, ca și cum ar voi să iscălească, el smulge diata și o rupe. Alinat, el ascultă apoi rugăciunile preoților pentru ieșirea sufletului obosit, și atunci, pe cînd Curteni amestecă strigătele de beție cu cîntările jalnice, Bogdana mină pe Sas la omorul lui Bogdan. Dar, în zăpăceala muștrărilor de cuget, el nemerește pe fiul său însuși, și-l ucide.

Acest act d'întăi ar putea fi represintat oricînd.

Mă întreb dacă ceia ce urmează, e în adevăr un act al II-lea și nu trebuie să preceadă așa zisul act întăi. Sînt lungi șoapte de alinări de dragoste între Bogdan și o fată trăind în singurătate, Ana. Fiul de Domn e întovărășit de Roman, și tatăl lui Bogdan e înfățișat ca viu, căutînd miresă de neam mare pentru moștenitorul său. La urmă, tinărul iubit se gătește de plecare.

Așa cum este, și acest act s'ar putea înfățișa deosebit, ca o frumoasă poemă lirică.

Din restul acțiunii, în care erau să se amestecă alte rude ale lui Dragoș, apoi un Vlădică de Rădăuți, un «boier de pe valea Bistriței», tatăl Anei, și chiar un sol muntean, pîrcălabul de Bistrița al lui Vlaicu-Vodă, Dragomir, — n'a mai rămas nimic, dacă s'a redactat vre-odată ceva. Acolo trebuia să fie îndoita izbîndă a lui Bogdan, ca întemeietor de casă și ca înnălțător al unei Doamne, cucerită și ea într'un popas de vîntor de zimbri.

Dar cînd a scris Eminescu aceste fragmente? Numele, fals combinat, de Bogdan-Dragoș, pentru cel d'întăi Domn moldovean, a fost întrebuintat întăi de Hurmuzaki, în «Fragmentele» sale germane, care sînt însă din 1878. Să fie de atunci drama? Limba poetică ar dovedi pe alocurea o epocă mai veche. Totuși cel d'întăi argument pare mai puternic.

*

Astfel de întrebări ar trebui să îndrepte studiile asupra lui Eminescu pe o nouă cale.

N. IORGA.

ÎNVĂȚĂTORUL NOSTRU

Era în sut o casă dărîmată.
 Tavanul scund și fără de podele,
 Ferestrele cîrpite cu hîrtie
 Și Crivățul trecea cîntînd prin ele.
 Păreții strîmbi, pe vremuri văruiți,
 Erau brăzdați cu urme de șiroaie
 Ce-au curs în pod prin coperișul spart,
 Și-aveau spărturi de picături de ploaie.

Acolea ne strîngeam cîțeva băieți
 Mai mult la joc decît la 'nvățatură;
 Căci, dacă frigul ni-ajungea la os,
 Tu singur ne 'ndemnai Valergătură.
 Orî ne-adunam cu toții lingă sobă,
 Și'n fumul ce ieșia prin crăpături
 Ni povestiai străbunu vitejie
 Și ne 'nvățai la pilde din Scripturi.

Ca de-un părinte bun și iubitor,
 Cu dragoste ni amîntim de tine,
 Acei ce dintr'a ta 'nvățatură
 Am priceput ce-î rău și ce e bine.
 Purcă te văd, încăruntî de vrîstă,
 Cu ochelari prinși după ureche,
 Din colțul tău zîmbind cu bunătate,
 O cărturar bătrîn din vremea reche!...

Venise primăvara 'mbielșugată,
 Cu soare și cu muguri pe copaci.
 Și chip nu mai era de stat în școală —
 Noî toți ne zbiguiam ca niște draci...
 Dar, cînd în colțul strîmtei ulicioare
 Te arătai venind încet-încet,
 Intram în bănci, rostind pe din afară
 Trei slove ce știam diu alfabet.

Și'n larmătul asurzitor de glasuri
 Tu pururi blind te arătai în ușe;
 Iar noî tăceam — tăceam și pentru tine
 Și pentru cinstea sfintei nuielușe...
 Dar zgomotul se mistuia îndată,
 Și'n liniștea a-tot-stăpînitoare
 Noî ascultam povestea tu măiastră,
 Și vorba ta era fermecătoare.

NOROC ȘI NENOROC

În liniștea Rihmanului, mai acum cițiva ani, nu stătea îngrămădite atâtea case. Era lume puțină... Pe dealul pieptos și întins din față erau risipite tot stine: a lui Lăptuc, a lui Gildău, a unuia Coslogeanu — vre-o cincî.

Iar tîrziu în amurg, în pacea zilelor de vară, se cernea în vale un miros dulce de oaie și un clinchet tremurat, blajin, de talangă.

Dealul avea o înfățișare de ceva pustiū — încărcat cum era cu strungî, cu stuful de pe la surle, cu fumul care ieșia lin ca o apă din «hierbătoare».

De trei orî pe zi, era pe sus mișcare. Minzările se ghemuiau în capete strîngîndu-se lingă strungă, iar cîrlanii o luaū domol pe muche și dispăreaū prin tufișurile crețe, ce năpădiaū pășunile bogate...

De multe orî seara, după ce innălțimile se curățaū de cele cîteva șuvițe de nori și pata purpurie de la apus se topia în surul umbrît al cerului, ciobanii se coboraū fluierînd la vale.

Cu căciulî mari și grase ca măslina, cu cioarecî unși, cămașa neagră pe care străluciau la briū țintele chimirelor, cu ștergare făcute vină pe la mijloc — veniaū legănîndu-se și atingînd pămîntul cu ciomegele.

În drum se întilniaū cu alții și cu alții — toți ciobanii ciți mîntuiseră 'n seara aceia de lucru pe la stine, și cu toții trăgeaū drept la moș Simion Raită.

Intraū în crișmă săltînd căciulele și zicînd «hai, noroc!» și treceaū în odaie. Moș Simion se da pe lingă ei, îi întreba cu glas dulce «ce mai zic pe ziua de azi, flăcăii taichii moșului», și li aducea garafe în care fierbea vinul tare.

Flăcăii scoteaū masa 'n crișmă, lipiaū scaunele lungi de părete, puneaū garafele pe fereastră și-și dregeaū fluierul.

Curînd dup'aceia duduia crișma să se dărime.

Moș Simion, care se uita la ei pe ochiul de geam de la ușa, intra încetîșor innăuntru și li zicea blînd:

— Mai ușor, flăcăilor, mai ușor, băieții moșului...

Tropăiturile se mai potoliaū. Dar curînd începea iar zgomotul, și numai ce auziai:

Zi-î, mă, zi-î.

Tot pe loc, pe loc, pe loc,

Să răsăie busuioc!.

Și notele frunte, sîciute, ale fluierului, îngîinate din gitlejul răgușit, se întilniau în ritm regulat cu bătăile opincilor, care cădeau innăbușit pe podeala odăii, în timp ce ciobanii în lanț, răzimați de umere și indoți de mijloc, își adunau toate puterile ca să-și joace picioarele în răpeziciunea nebună a «slănicului»...

— Ss!.. ss!.. hop!.. hop!..

...Pe cînd cîntau cocoșii, ciobanii se strecurau din crișmă infierbîntați și, ștergîndu-și fruntea cu mincile, o lua gifiind spre deal...

Moș Simion să fi tot avut 50 de ani. Cu părul lucios și alb înainte de vreme, cu ochii albaștri plini de bunătate, și cu mișcări domoale, cam sfiite, părea mai bătrîn decît era.

Pe vremea Turcului colindase și el cu oile prin cîmpiile deschise ale Dobrogei. Avea feciori împrăștiați prin «țară» pe la prăvălii; dar lui îi plăcuse aici, în valea Rihmanului, pe unde cunoscuse viața limpede a ciobanului și-și înecase de multe ori dorul cu fluierul. Iar, în urma războiului, după ce Turcii lăsaseră locurile pustii și veniră plugarii din țară, el nu s'a mai întors «dincolo», la cuibul Mocanilor lui. Ba și-a adus și nevasta. Leica Bița la început plînsese: «cum să mă duci tu, mă omule, în țara aia, unde mă taie Turcu'?!»

— Aide, hai, că nu te taie, nu — n'ai frică... Turcii sînt ca vinu' ăl dulce...

Trecuseră de atunci vre-o cițiva ani.

Leica Bița nu mai plîngea după viața ei de «dincolo», iar lui moș Simion îi creștea inima cînd vedea valea umplîndu-se cu case, și fumul de la stînele de pe deal îl pune pe gînduri și-l lăsa lin în mijlocul ceairurilor întinse, de-asupra cărora își încrețiau pădurile frunza și pe unde se cățărau caprele și săriau mielușei...

Din ce putuse, își strînsese de-o crișmă. Îl despărția de sat drumul. Acolea îi plăcuse lui să-și ridice casa: de-o parte, să aibă în față privirea slobodă până 'n virful dealului. La dreapta își avea bordeiul Găitan, un tovarăș al lui de stîna. La stînga și'n dos era cîmp deschis, astupat de buruiană. Casa scundă, — așa că între creștetul lui moș Simion și grindă încăpeau de-abia trei palme —, era împărțită în trei odăi. În odăița strîmtă de la dreapta sta leica Bița, ghemuită ca un paianjen. La mijloc era crișma: o odaie mai largă, cu două mese, cîteva scaune cu trei picioare și 'n colț, lîngă fereastra de la uliță, o tejghea joasă cu cîteva sticle.

În zidul care despărția crișma de odăița leichii Biții era numai o ferestruică acoperită cu o perdeluță albă.

În crișmă erau totdeauna oameni. Moș Simion era mulțămît — mai

ales de ciobani. De părere de bine, făcea și el cu ochiul la câteva cinzecițe cu drojdie pe seară, și se culca mai totdeauna cu limba legată...

În sat, se fura. Erau tot oameni adunați de colo, de colo, legați între ei de puțin timp petrecut împreună și încă cu simțirea că lucrurile furate erau prea *străine*.

Dar moș Simion nu se temea de ei. Se uita îngrijat numai la un cioban. Îl chema Vidru Cheptea. Mai erau și alți ciobani voinici pe la stîne. Dar haidamacul acela zdravăn, cu cioarecii întinși pe pulpă, avea ceva care-l puneă pe gînduri. De multe ori moșul își zicea așa:

— Bușteanul ăsta, cînd o ridică pumnul, te ucide ca pe-o muscă...

Era după Sintămăria a mare...

Nu știu dacă Vidru simțise că-i duce bătrînul frica, dar într'o noapte a îndrăznit și s'a oprit drept la ușa crișmei.

Înăuntru era lumină. Cițiva bețivi stăteau îngrămădiți la ușă, gata să iasă. Moș Simion, nu tocmai limpede la minte, îi îndemna cu falca încleștată:

— Pe-aici, mă neică... iote ușă... hai, neicuțule, hai...

Unul a ieșit cum a putut; vre-o doi s'a lăsat de mijloc și s'a răsturnat cu crișmar cu tot peste un scaun.

— Încheet, încet, ha c'am căzut... Iac'așa, veezi, hopa sus !...

În clipa aceea, perdeluța de la ferestruică se dete de-o parte și dezveli o față de femeie. Leica Bița se uită la fețele celor beți, încruntă din sprincene și lăasă perdeaua.

O fi fost tîrziu. Vidru se strecurase în crișmă și se lăsase acoloa pe un scaun. La început a avut de gînd să ceară ceva, să vază cit e de «turtit» crișmarul. Se ridicase de pe scaun; dar, cînd i-a văzut căzînd din picioare și a dispărut chipul crișmăriței din ferestruică, Vidru s'a furișat în odaia de lingă crișmă pe ușa deschisă și s'a băgat pe întunec supt patul înalt și moale de după ușă, unde dormia crișmarul.

După cită va casnă ca aceea, moș Simion izbuti să închiză ușă, s'o incuie, și se așeză tăcut pe un scaun. Beat, încă nu poți zice că era. Băuse puțin. Avea numai o amețea, care putea fi trecătoare. Parcă sta la îndoială: să mai bea să-și iea durerea de la cap, sau să mai aștepte să-și vie...

Citva timp, tăcere. De afară, stins de tot, se auziau numai mur-murele bețivilor, care se pierdea în liniștea satului.

Vidru, supt pat, sta ca 'ntr'un cuptor. Îl apucase fierbințeala, și, căutînd să-și stăpînească răsufierea, parcă se îneca...

— «Da' unde-o hi amorțit afurisitu' ăla, de nu mă 'ine să se culce?...» se gîndia el, și fu cît pe-aci să ridice poalele patului, să se uite. Dar nu știa unde e crișmarul. «Da' dacă mă vede moșneagu'?. Asta mi-ar mai trebui...» Și mai așteptă o leacă.

Curînd il auzi că se scoală de pe scaun. Moș Simion luă hotărit o sticlă de pe tejghea, și băutura gîlgii pe gîtu-î însetat. Puse apoi clondirul la loc, rîgiînd pe gîtlej.

Pe Vidru il gîdila la inimă acuma, și parcă clipele treceau mai lin. Îndată însă auzi un bubuit în geam la ferestruie, și un glas înfundat de femeie se răsti:

— Stinge lampa, moșnege, că te-ai buhăit de-atita băatură... Ți-ajunge...

— «Da, da... Numa decit, fata moșului», răspuse crișmarul, și făcu cîțiva pași pînă la lampă. O stinse, stătu o clipă iar pe gînduri, luă o cană de pe tejghea, o ținu mult la gură și, bijbiînd încet, greoiu, prin întuneric, pînă la ușă, se răzimă de ușori, cu fața spre odaia unde dormia.

Afară, era lună senină. Din lumina blindă, mîngîietoare, cu care se umpluse odaia, ieșiau la iveală lucrurile puține cite erau: masa, băncile, patul...

Vidru tresări, cînd simți că moșul s'a oprit în ușă, și o sfecli, cînd il auzi rînjind:

— «He-he-he, ai să te buhăiești, he-he... Crede că eă nu știu», zise ridicînd din nou cana. Și de-odată luă cana de la gură și vorbi răstit: «Da' eă nu înțeleg, bre?..» Și se înfurié și mai rău: «Simț eă, ce dracu'!..»

Lui Vidru îi veni să tremure, cînd auzi glasul dîrz al crișmarului. «Ce 'ice nevoia asta? Că doar nu m'o hi văzut... Măi, drăcie...» Și 'nghiți noduri...

— «Stai că-ți arăt eă ție, ble-ste-ma... Să văd patu'... Unde-î patu'?...» Și s'apropie șovăînd, de pat.

Vidru pipăi cuțitul. Aproape nu mai știa pe ce lume-î. Îi vijiaău urechile de parc'auzia ascuțînd cineva niște pietre de moară. Un pas să mai fi făcut bătrînul, și-î împlînta cuțitul.

Dar moș Simion, lipînd ușa de părete, se apropiase de pat și pi-păise așternutul:

— «A, ai făcut patu', diaoliță... Bine, ai scăpat acū... Numa vezi... cum, n'am dreptu'?...» Și, din ce în ce mai înfuriat: «da ce?... Beau dreptu' mieu, tu, Bițo. Ptiu, mascara, auzi: mă buhăiesc... Crede că eă nu simț... Da' înțeleg eă, bre, cînd mă îmbăt. Uite, acuma sint beat... Stai să mai... beaă o țiră.»

Și, după ce bău, puse cana pe masă.

Vidru vru să răsuflă odată din adînc, dar se stăpîni. «Da' al dracului m'a mai zăpăcit!...» Parcă scăpase de un vis urît, așa-î venise inima la loc. Acum răsuffa mai în voie.

Moș Simion s'apucase de ceva greu: vroia să se dezbrace. Se așezase pe marginea patului și, mormăind într'una, îmblederi cîtăva vreme cu minile la briu. De odată, catarama se desprinsese, și cureaua căzu jos cu șgomot.

Veni rindul cioarecilor. Dar, cînd văzu că merge greu și că, la fiecare sfortare cu piciorul, sta să se dărime în cite-o parte, lăsă lătrăii supt pat, și se culcă îmbrăcat...

Crîșmarul adormi greu.

Cînd simți în odaie tăcere adîncă, Vidru ieși încet de supt pat. Puse opinca ușor pe podele și, cînd se văzu lingă tejghea, răsuffă. Îi era cald grozav.

— Așa, Chepteo, așa te vrea... Da' hie, c'am tras o frică... Și-și șterse fața cu mîneca.

La ferestuica din părete, era întunerec. Nicî vorbă că leica Bița dormia. Și pe urmă zidul gros — nicî grijă de partea aceia. Dincoace în odaie se auzia numai răsuffarea greoaie a crîșmarului, întretăiată de suspine. O, dormia tun!

— «Acu să te vād, Chepteo», se gîndi și încet, încet, trase cutia de la tejghea. După ce o scoase de-ajuns, bîjbii cu mîna. Intr'un colț dete peste o ceașcă mare de lemn cu ceva bani. Mai alunecă mîna și se încredință că toată cutia era plină cu pacuri de tutun.

— «Ce dracu', se gîndi, da' num' atîția gologani!... I-o hi luat bătrînu'. Hm! da' unde i-o hi pus?...» Și tot el își răspunse: «la baba, — c'aiurea n'are unde».

Deodată se opri. Auzise un șgomot. Moș Simion se mișcase și, scoțînd un gemăt, se întorsese pe partea cealaltă...

Vidru își văzu iar de treabă.

— Se vede c'asa mi-a fost mie norocu'...

Scoase o basma mare, și-o întinse pe tejghea. Luă gologanii din cutie și, împărțindu-i cum putu cu mîna, ghicind să fie părțile de o potrivă, îi innodă o parte într'un colț, alta într'altul. Tot așa făcu și cu tutunul. Cîteva pacuri le innodă într'o parte, iar pe citeva într'alta.

— Cu tiutiunu-i cam șoadă treaba... Und' să mai puî?... A, în buzunar...

Moș Simion iar se mișcă. Vidru îi trase 'n gînd o înjurătură. Acu se învățase cu zgomotul din odaie.

După ce-și umplu buzunarele, se desfăcu la piept și înfundă bas-

maua pe gura cămășii. Se gîndi ce să mai facă. Ce mai era de făcut?... Pipăi pe tejghea, dădu de clondire. Pe supt tejghea găsi două buriașe. Pe perețele din dosul tejghelii erau atirnite ștreanguri, cîteva guri de ham...

— Astea să și le-atirne bătrinu' de gît...

Și trecu mina pe la fereastră, din nou veni la tejghea și din nou dădu de sticle.

— Am isprăvit. Dacă știam, nu mă băgam eu slugă la frică numa pentru atît...

Și, mîhnit, stătu o clipă pe gînduri. Pe tejgheaua joasă, sticlele i se arătau în lumina ușoară a lunii, care inunda pe fereastră. Fără să vrea, puse mina pe una. Asta era prea ușoară. O lăsă și apucă alta. Asta era mai plină. Gustă din ea, și-î plăcu.

— «Ce rachiū o hi ăsta așa dulce?», se gîndi el, și-l bău mai tot. După ce așeză sticla la loc, se puse să le cerceteze și pe celelalte, mai mult din curiozitate. Al treilea clondir il ridică.

— Da' aicea ce-o mai hi? O hi tot ca rachiū' d'intiū?

Și-l duse la gură.

— Asta-î rachiū de-al nostru...

Și mai dete o dușcă. Acuma capul începu a i se tulbura.

— Cel puțin cu atita să m'aleg...

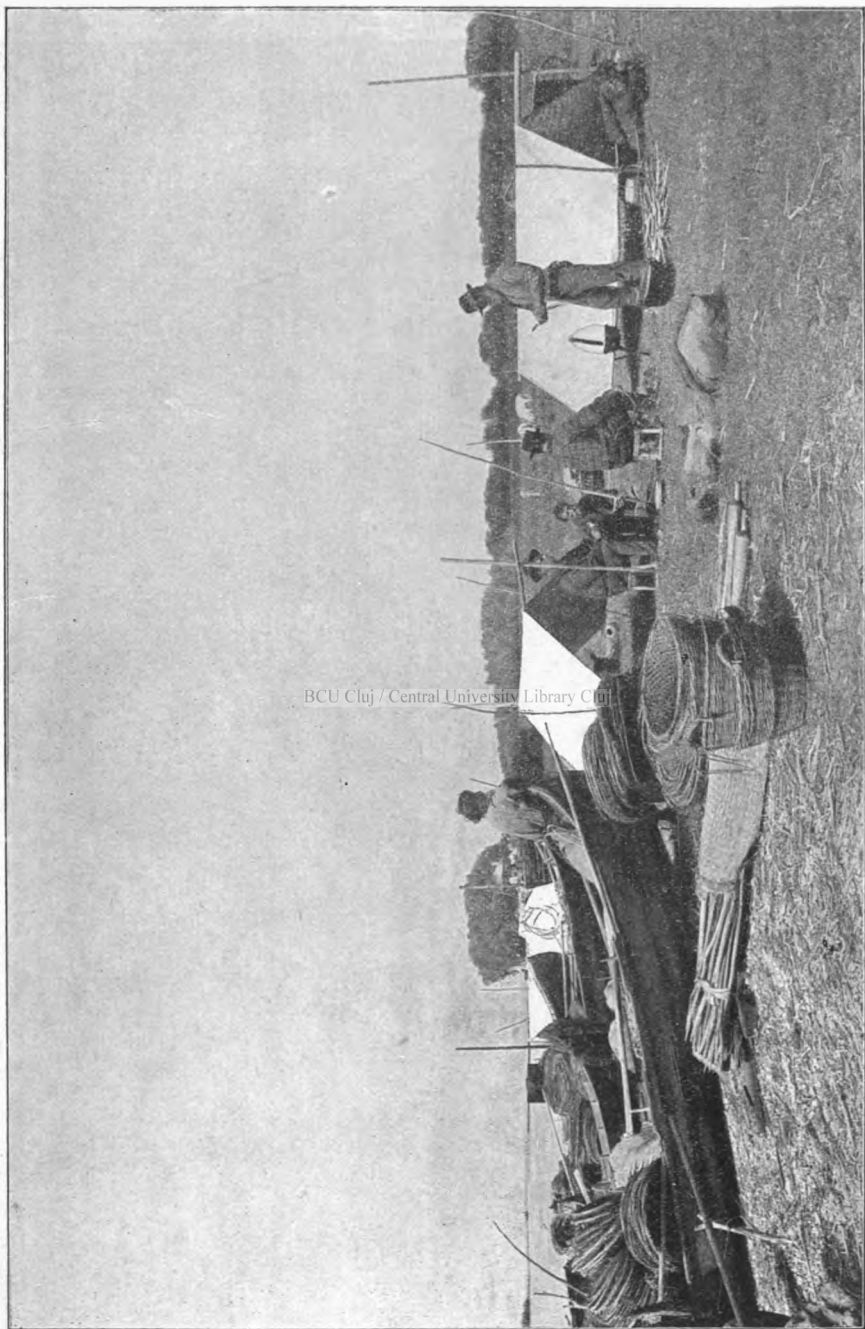
Și încă o dușcă. Puse sticla jos, și mai gustă un clondir. Și încă unul. Acum aproape nu mai știa ce face. Sticla de la coadă o dete pe gît toată. Cind vru s'o puie la loc, nu mai nemeri, se împiedecă de tejghea, și sticla-î căzu c'un zgomot slab pe pachetele de tutun.

Primul pas care-l făcu, fu o mișcare greoaie.

E greu de spus ce se petrecu acuma 'n capul lui. Cu toată amețea, crimpeie de gînduri de tot soiul i se învirtiau ca un virtej, minate de o simțire ștearsă, abia ghicită, care aducea a frică. Pe unde să fugă?...

Cum putu, se dete pe lingă tejghea și, gata în fiecă clipă să cază, ajunse la ușă. Ridică mînilor și vru s'o îmbrățișeze ca p'un mintuitor. Pipăi, căută ivărul în sus, în jos; dar se încredință în sfișit că broasca i se ascundea d'innainte.

Ivărul era greu de găsit. Și scoase un oftat deznădăjduit. Nici vorbă că, dac'ar fi nimerit clanța, n'avea puterea s'o descuie. De-odată capul se înclină pe spate, și omul fu cit pe-aci să se răstoarne. Dac'ar fi căzut, s'ar fi putut întimpla să nu se mai ridice până a doua zi. Însă, cum simțurile te-ajută une ori mai mult decît puterea minții, de-odată se dumeri și, bîjbîind din nou pe lingă tejghea, mai cumpănindu-se pe cit putu, ajunse în odaia crișmarului și se lăsă

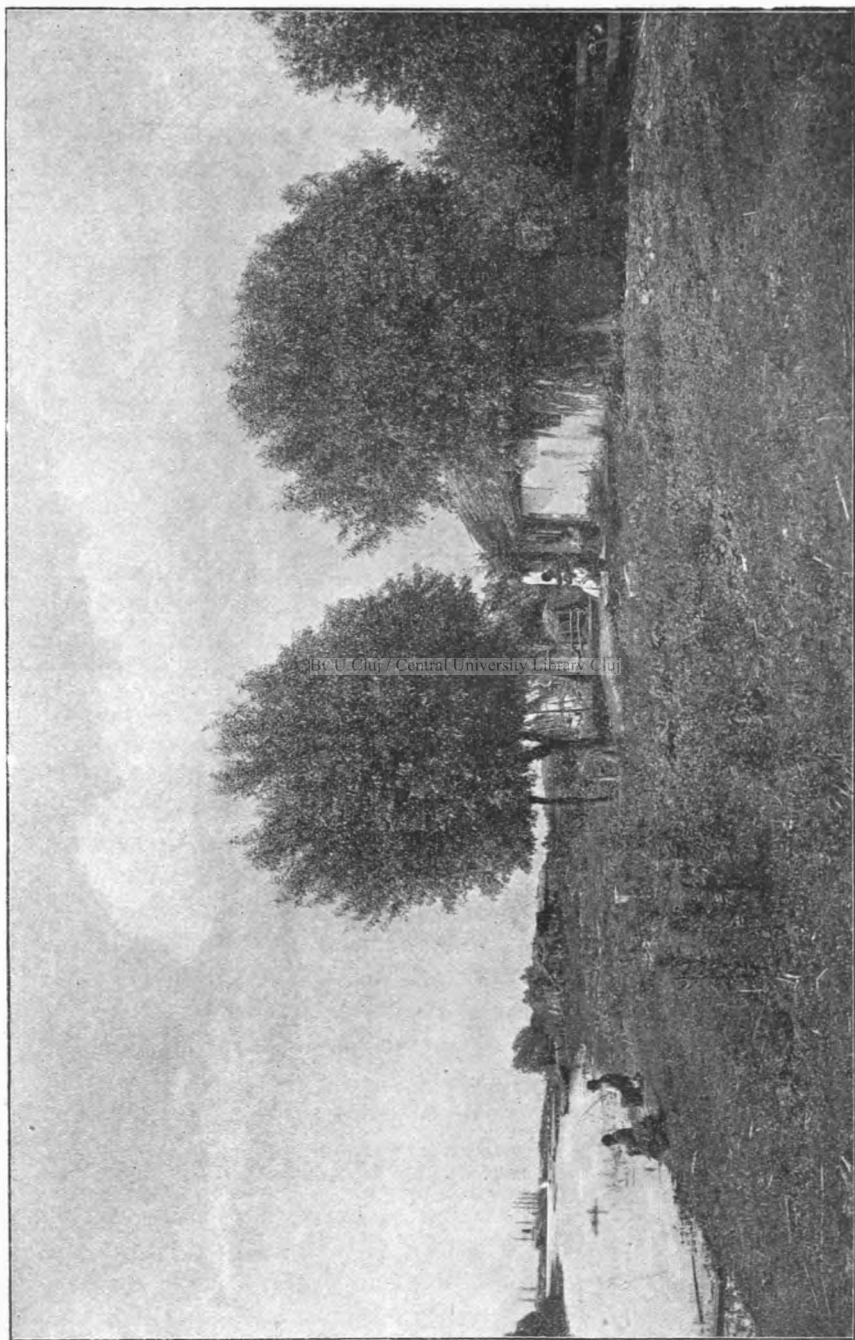

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PE MALUL DUNĂRII : CONACUL LUNTRILOR.

BCU Cluj / Biblioteca Universitatii Cluj

PE MALUL DUNĂRII: ÎN AȘTEPTARE (după fotografii artistice comunicate de d-na Farago).

BCU Cluj Central University Library Cluj

grămadă la picioarele patului. Mai sucindu-se, mai învărtindu-se, se băgă cu capul supt pat și-adormi așa, chinuindu-se...

Noaptea era senină, rece, ca mai toate nopțile de sfârșit de August... În sat era tăcere, și peste liniștea aceea pămîntească luna stăpîniă albă, ca luciul rece al oțelului...

Un lătrat răgușit de cîine se auzia departe...

De îndată ce Vidru intrase în crișmă — începînd de la colțul ei, spre stînga, pe marginea buruienilor se plimba rar, cu urechea ciulită în toate părțile, un cioban încărcat c'o sarică.

Une ori se opria din mers, asculta și se lăsa ostenit în iarbă. Cel mai ușor zgomot din spre crișmă îl făcea să tresară.

Ca să se mai iea, se răsturna pe spate în iarbă și rămînea cu ochii la stele. Vioaie cum erau, străluciau ca niște sfărîmături de ghiață și clipiau înfrigate, c'un ochiș șișret și plin de taină, parcă-î ziceau : «știm, știm...»

Răpede se ridica, își strîngea sarica pe umeri și începea să umble. Din spre sat, îi venia pe-o diră de vîntișor un hămăit slab, ca 'n somn...

Și clipele treceau încet, încet, ca focul unor chinuri...

Într'o vreme, parcă scăpă un oftat, și se întoarse cu fața spre crișmă. La crișmă era tăcere, liniște ca 'n mormint.

Iar se mai plimbă, și de odată, de undeva de aproape, o gură de cocoș tresări în puterea nopții. Alții îi răspunseră, și alții, din ce în ce mai slab și mai de departe...

Ciobanul ridică ochii spre cer, și privi 'n stînga. **Carul** era cu tîn jala de-a curmezișul.

— Măi, trăzni-l-ar : nu mai iese și-î taman miezul nopții...

Gîndul ăsta parcă aprinse în el viața. O luă grăbit spre crișmă, și, la cea d'întîi fereastră, se opri, dar n'auzi nimic.

Se lăsă pe vine și se tirî pîn'la ușa crișmei — n'auzi nimic. Se uită pe fereastră, dar innăuntru era beznă. Lovi geamul cu unghia de la arătător — mai încet și mai sfios, mai tare; dar nu se auzi nimic.

Atunci, supărat, se îndepărtă de crișmă, injurînd, și luă drumul prin sat...

Zorile stăteau gata să se reverse, și în odaia crișmarului nu se simția nici-o mișcare. Moș Simion alunecase într'un somn liniștit, fără zbcuimări. Vidru însă sufla și gema ca apucat. Într'un tîrziu numai, încercă parcă să se ridice, și lovi în piciorul patului. Cheptea iar căzu în somnul lui adînc, dar moș Simion, la cutremurul patului, se trezi.

Abia deschisese ochii și cerca în întunec să-și dea seama unde se află, când supt pat se auzi un bilbiit neobișnuit, și de-odată răsună un suspin greu, ca de cal obosit...

Lui moș Simion i se lumină mintea pe dată, și se lăsă pe marginea patului să mai asculte. Același murmur, și apoi răsuflarea regulată a unui om în somn își luă mersul. «De bună seamă doarme cineva», gîndi moș Simion. Dar, cînd se mai obișnuie cu întunerecul și văzu zăcînd jumătatea aceleuia afară și simți cum i se mișca trupul în suflarea regulată a pieptului, nici nu-și dete seama cum se văzu în crișmă.

La început, nici nu știa ce să facă, de spaimă și de grabă. O clipă îi gata să se ducă la ferestruie, să scoale nevasta.

Dar îndată se răzgîndi, și deschise ușa răpede. O incuie apoi pe din afară, și plecă.

...Cînd l-au trezit caraulele, Vidru tocmai își mîntuia și el somnul. La început a crezut că visează urit, dar s'a încredințat că nu mai avea nici-o nădejde.

— Îmi pare rău de ce-am făcut, oameni buni, da'... și mie se vede că mi-a mîncat mama norocu 'n ziua nunții...

— Da' cu cuțitu' ăla ce vreai să faci, mă Chepteo?...

Vidru se uită ciudat la moș Simion și nu răspunse. Dintre toți, moșul înțelese îndată privirea lui Vidru și, dîndu-se de o parte, își făcu cruce:

— Mare ngroc am mai avut, doamne... ierta-mi-ai toate păcatele...

G. FRUNZĂ.

CLOPOTUL DIN BRESLAU

— DUPĂ W. MÜLLER —

*La Breslau, în cetate,
Era un clopotar
Deștept la sfat în toate
Și bun meșteșugar.*

*El clopote destule
Turnase pîn'atunci:
Al lor răsunset falnic
Vuia prin văi și lunci.*

*Și clopotele sale
Sună duios, curat:
Părea că el credința
Într'însele-a turnat.*

*Dar cel mai falnic clopot
Al său, coroana lor,
E clopotul din Breslau,
Al păcătoșilor.*

În turnul Magdalenei
Sunînd duios, curat,
Din inime păcatul
La mulți l-a alungat.

Și meșterul gîndit-a
Mult, pîn' l-a făurit:
Cu cîtă grijă ziuu
Și noaptea l-a păzit !

Iar, cînd veni și clipa
De trebuia turnat
Și după ce țiparul
De zid fu 'ncunjurat,

Atunci chemă la dînsul
Pe ucenic de zor
Și-î spuse: «Te las singur
Aici, lîngă cuptor.»

Mă duc să prind putere,
Bînd un pahar cu vin,
Și pîn'atunci arama
Se va topi deplin.

Să nu te-apuci tu însă
Cazanul a-l mișca:
E rău atunci de tine
Și-î vai de viața ta !»

El pleacă, iar băiatul
Rămîne lîngă foc,
Privind cu 'nflorare
Al flacărilor joc,

Îi șuieră 'n ureche
Cum sta pe-al vetrei prag,
Și degetele-î toate
În spre_cazan îl trag.

L-a și luat în mîină
Și-acum l-a răsturnat:
Nu știe ce mai face
Și fuge 'nspăimîntat.

Se duce pîn' la meșter,
Să-î spuie vina sa,
Să-î cadă la picioare,
Să-l roage a-l ierta.

Acesta, cum aude
Întăiul lui cuvînt,
S'aprinde de mînie,
L-aruncă la pămînt !

Și-î vîră 'n piept cu sete
Adîncul lui cuțit,
Alearg'apoî la clopot
Nebun și aiurit.

Zădarnic însă dînsul
Nebun s'a mîniat,
Căci clopotul e gata:
Băiatul l-a turnat.

El îl privește palid,
Nu-șî crede ochilor;
Îl vede făr'de pată
Și sede gînditor.

Din cînd în cînd, băiatul
Aruncă un oftat:
«Ah, meștere sălbatec,
Adînc m'ai înjunghiat.»

La judecată merge,
Se 'nminuie amar:
I-î milă judecății
De bietul clopotar.

Dar sîngele vrea sînge,
Și nu îl pot ierta:
La mourte! El ascultă,
Mișcat, osînda sa.

Și, cînd veni și ziuu
Să cadă supt cuțit,
Să mai se 'nfrupte-odată
I s'a îngăduit.

«Vă mulțămesc», el spuse
Judecătorilor,
«Dar vreați o altă milă,
Și 'n urmă pot să mor!

Aș vrea ca noul clopot
Să mi-l sunați odat',
Mult m'am trudit și nu știu
De are glas curat!»

Această rugămintă
I s'a îngăduit,
Și 'n sunete de clopot
Spre moarte a pornit.

El clopotu-l aude
Sunînd duios și lin,
Spre cer ridică ochii
De bucurie plini,

Privirea-i scînteiază
Și, locului rămas,
În sunet par'c'aude
Încet, șoptind un glas.

Își pleac'atunci și capul,
Să-î fie rătezat:
El cade, iară moartea
Cu dînsa l-a luat.

E cel mai falnic clopot
Al său, coroana lor,
E clopotul din Breslau,
Al păcătoșilor.

Așa i-au spus atuncea
Și astfel l-au chemat,
Și nu știu dacă astăzi
Porecla i-au schimbat.

LAZĂR ILIESCU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FĂR' DE NOROC

— POVESTE —

Într'un sat, peste care cerul își revărsa mila de-o potrivă ca și peste celelalte și al cărui nume nu s'a putut ținea minte, trăiau odată doi frați gemeni.

Părintele lor fusese un om înțelept și curat la suflet, iar gospodăria și rostul lui erau de pildă în tot satul.

Ci, văzînd el că i se apropie sfîrșitul, își chemă feciorii și li împărți avutul, așa ca să nu mai poată ciupi judecătorii și slujitorimea nimic din agoniseala lui.

Cu timpul, băieții se căsătoriră și trăiau în bună înțelegere, ajutîndu-se unul pe altul ca să poată birui greutățile traiului. Cel mai mare însă nu putea să dea înnainte, căci toate trebile îi ieșiau pe dos, pe cînd cel mic se îmbogățea din zi în zi tot mai mult. Cu toate că locurile lor erau alături și le ploua și le încălzia soarele de o potrivă, totuși bielsug era numai pe moșia celui mic.

«N'avem noroc, omule», zicea adese ori femeia celui prigonit de soartă.

— «N'om fi avînd, femeie, dar dacă muncești, tot trebuie să te prindă odată norocul de păr.

— «Ba poate că frate-tău o fi știind niscai fermece, de iea și rodul locurilor noastre».

— «Dumnezeu să-l vadă.»

Odată, amîndoi frații puseră oameni să ascută și să înfigă haracii în vie. Seara, cînd plecară, cel mai mare uită barda acolo, și, cînd își aduse aminte, se înnoptase bine. Se duse s'o caute.

Cînd colo, numai că vede un om îmbrăcat în haine albe, care se apleca pe la toate vițele din via lui frate-său. Se apropié binișor de el și-l întrebă :

«Dar ce faci noaptea pe-aci, măi firtate?»

— «Ce să fac — răspunse omul cel cu haine albe —; nu vezi că lucrătorii au doborît căpușile de pe vițe, și eu caut să le pun la loc, ca să nu rămînă via fără de rod?»

— «Păi cine ești tu de poți să faci astă minunăție?»

— «Eū sînt norocul lui frate-tău.»

— «Bine, atunci tu trebuie să știi ceva și despre norocul mieu!»

— «Ehei, ăla nu se trudește ca mine, ci doar me și e fericit», răspunse vedenia depărtîndu-se.

«Vezi, omule, tot norocul e unde e.»

— «Lasă, femeie, să muncim noi, că se deșteaptă el și-al nostru odată.»

— «Bine-ar fi, dar nu-mi prea vine-a crede.»

Într'o seară, frații hotărîră ca a doua zi, dez de dimineață, să plece împreună la bilciu, să-și cumpere cite ceva pentru casă.

«Gata ești?», întrebă fratele cel mai mare, cînd mai era încă mult până la ziuă.

«Apucă înaintea că te-ajung», răspunse celalalt.

— «Bine, dar să nu întirzii prea mult.»

Cum mergea el pe drum, iată că vede înălțîndu-se o bilbătaie tăman dinnainte-î. «Trebuie să fie vre-o comoară», se gîndi el, și, apropiîndu-se, scoase cuțitul de la briu și începu a săpa pămîntul. Săpă el până cînd oboși, dar nu dete de nimic. Își puse atunci cuțitul în teacă și se depărtă îngînînd :

«Cine știe, poate or fi fost niscaiva bale de Zmeu.»

Nu după multă vreme sosi și fratele cel mic. Acesta, văzînd groapa, se apropié și băgă de seamă că lucește ceva înlăuntru. Scormoni puțin pămîntul și scoase la iveală o căldărușă plină cu galbeni. Puse banii în desagi și se 'ntoarse înapoi.

Fiîndcă era suflet bun și îi părea rău de frate-său, că-i tot sărac, îi zise într'o zi :

«Ia ascultă, măi frate, de ce nu vrei să cumperi vite, să le puî la suhat și, după ce le veî îngrășa bine, să le vinzi?» «O să ai, în felul ăsta, un frumos ciștig.»

— «Bine, dar n'am parale.»

— «Nu-i nimic, te împrumut eū.»

Așa făcu. Toamna însă, cînd era gata să pornească la tîrg spre a-și vinde vitele, numai ce se iscară fel de fel de bolesne, și corbiî și viltanii avură parte de alergătura bietului creștin.

«Ei, n'am noroc», zise el în cele din urmă, răzimîndu-și capul între minî.

— «Ți-am spus eū că-i așa», adăogă femeia.

«N'are noroc, săracul», ziceau și oamenii din sat, cind venia vorba de paguba ce dăduse peste el.

Luî frate-său îi părea rău să-l vadă c'ajunge în sapă de lemn și hotări să-l ajute iarăși. Într'o zi, pe cînd îl știa dus în satul vecin, luă o pungă mare plină cu galbeni și se duse să-l aștepte la podul de peste gîrlă, pe unde știa că are să treacă. Peste puțin, îl văzu că vine; aruncă punga cu banii pe pod, iar el s'a ascuns, ca să vadă ce are să facă. Fratele cel mare, ajungînd la pod, se gîndi, zicînd cu glas tare, că putu fi auzit: «Doamne, nu-mi intră mie în cap cum or fi trecînd orbii pe pod!»

Apoi, inchizînd ochii, trecu, pipăind mereu cu bățul, cum facei lipsiți de vederi.

«N'are noroc și pace», zise atunci fratele cel mic, ieșind din ascunzătoare și luîndu-și punga.

«Vad eu bine — îngină el depărtîndu-se — că omului îi poți lua cu de-a sila, dar, de dat, nici prin gînd să nu-ți treacă.»

D. N. CIOTORI.

ÎN ROBIE

Hotar! un briu stropit cu lacrimi ce 'ncinge-o sîngerată țară:
Un briu cernit pe care-apasă, de-un veac, blestemul și ocară...
— Aă rădicat movilă de țernă, cuprînsul prăzii să-l însemne,
Și zisu-li-aă cei țari: hotare unor nelegiuite semne.

Și frați nu mai avură voie la frați durerea să-și trimiță,
Dincol de țerna sfirtlicată, pe altă țernă nerobită.
Și soare, ce din altă slavă lumina mîntuiri-aruncă,
N'aă drept să vadă îngărădiții ce gem supt slova din poruncă.

În legi de fier încins-aă trupul celor cu lacrima oprită,
Viclenii, vrînd din el să stoarcă un strop de dragoste silită.
Și fierul legii îl spoiră cu-argintul gîndului de bine;
Dar dreapta judecat'o spune mocnita jale din suspine.

Hotare aă făcut viclenii, dar liberă-î înc'o putere
Ce nu-s în stare s'o 'ngrădească și dreptul sîngelui il cere:
E sfința dragoste de frate ce geme 'nchisă în miș de piepturi
Și zămislește răzbunarea alilor întinate drepturi.

Eu, sfința dragoste de frate, puterea'n veci nebiruită,
Din ochi, cu raza biruinții, va șterge lacrima oprită,
Și supt călcîiul ei peri-va avana lege de robie
Și frați la frați se vor întoarce, unind iar sînge și moșie.

G. ROTICĂ.

PĂRERI ȘI DISCUȚII

TEATRE-FOCARE DE CORUPȚIE

— REPRESINȚAȚII „NUMĂI PENTRU DOMNI ȘI DOAMNE” —

Galați, Septembrie 1906.

Una din credințele greșite ce se găesc la mulți oameni de la noi, este și următoarea definiție ce ei o dau teatrului: *Un simplu loc de petrecere, unde cineva se duce numai ca să-și omoare timpul, în care nu găsește nimic de făcut.*

N'ar fi nimic de zis, dacă din această credință n'ar rezulta consecințe grave și primejdioase, cu atât mai mult, cu cât ea se vede a fi și părerea unora dintre cei ce au în mîni conducerea teatrului.

Ei bine, nu-i așa. În toată vremea, teatrul a trebuit să fie și a fost, nu numai un loc de petrecere, ci și o școală, de unde să scoți învățăminte și pildă bună, axiomă fiind că puține lucruri contribuiesc așa de mult ca el la schimbarea ideilor, prejudițiilor și a sentimentelor, și mai ales la transformarea moralității publice.

Intenția tuturor creatorilor teatrului chiar a fost oare alta dacă nu aceea de-a forma societatea moralicește, de a o educa, de a o învăța ce-i bine și frumos, de-a o vindeca de viciile sale?

La noi, teatrul ar trebui să aibă și alta menire: Despărțiți în clase deosebite, fără dragoste între ele, și dintre care unele au pe cuget păcatul greu de-a se fi îndepărtat de calea cea dreaptă a iubirii de țară, limbă și neam, iubire ce singură n'ar putea călăuzi spre ținta gîndurilor noastre, teatrul ar trebui să aibă la noi și scopul înfrățirii, al strîngerii oilor rătăcite la turmă, al inspirării de dragoste pentru istoria, limba, literatura neamului nostru și pentru tot ce-i național.

În acest sens și cu aceste vederi, trebuie să lucreze la noi cei ce sînt în capul instituției de care vorbim și al Ministeriului de instrucție publică: teatrul să devie ceea ce trebuie să fie, adecă *o școală educatoare spre binele și folosul neamului.*

Pe lingă aceasta, trebuie să se fie în seamă că, în materie de teatru și literatură, publicul n'are aceeași pregătire și cunoștință pe care o posedă nu știu care popor din Apusul sau Miezul-noptii Europei; foarte ușor poate el să cadă victima răuvoitorilor și înșelătorilor, cari adesea îi prezintă scrierile cele mai rele și veninoase ca pe unele de mare folos.

Așa însă cum se prezintă lucrurile acum, ele nu pot fi decît spre paguba și rușinea noastră.

Mai întăiu, trebuie îngrijit de toate teatrele, nu numai de cel Național, și mai ales de teatrele de vară de prin grădini, — cu atât mai mult cu cât ele sînt frecventate în mare număr de copii și școlari, fie din cauza că în vacanță ei dispun de mai multă vreme, fie că prețurile locurilor sînt mai mici.

De teatrele din provincie, cel puțin, nu se ocupă *absolut nimeni*, iar publicul, din cauza lipsei de bibliotecă, a lipsei de societăți culturale, de Atenee cu conferinți, este *a fortiori* incult și nepregătit, și deci pus la atotputernica dispoziție a antreprenorilor, cărora, iarăși, nu li se cere nici-o calitate ca să poată exercita această meserie.

Firește, deci, că piesele românești sînt cu totul înlăturate, iar, dintre cele străine, de asemenea, sînt înlăturate cele bune, frumoase, cu foloase reale și cu aplicație la viața noastră; în schimb, se joacă tot ce-î mai rău, josnic și primejdios: sau melodrame în care tehnica și frumosul artistic sînt sacrificate întimplărilor minunate, în care eroul scapă de moarte de patru-cinci ori pe act, tiradelor sforăitoare, focurilor de pistol, singelui vărsat cu vadra, frumosului în concepție de mahala, sau comediilor urite, imorale, contrare bunului simț, contrare firei lucrurilor, fără nici o pretenție literară sau artistică, spanacuri anoste și fără rost, localisări puse supt titluri bune pentru opera unui glumeț de bilciu, și în care nu fac efect decît situațiile caraghioase, vorbele cu multe înțelesuri, expresiile triviale și gesturile lubrice.

Nici-odată cu piese de felul lui «*Vasilache Astronomul*», «*Nunta lui Țo-pîrdea*», «*Strul Nută*», sau alte fleacuri de acestea, nu se va aduce un cît de mic folos publicului, ori cîte laude li-ar aduce «*Adevărul*» și «*Dimineața*».

Dar ceia ce-î și mai trist încă și mai revoltător, e că, de la o bucată de vreme încoace, teatrele noastre au fost năpădite de un nou soi de piese: «*numai pentru domni și doamne*». Afișe colosale pe care vorbele de mai sus sau cuvintele «*Domnișoarele nu sînt admise*» se găsesc tipărite în litere de un cot și puse între două degete arătătoare, daū detalii asupra imensului succes pe care aceste piese sînt menite să-l aibă.

Și iată cum, negustorii cinstiți, fără ideie de teatru, funcționari amețiți de-o zi întreagă petrecută cu ochii pe registre, ofițeri iubitori de spectacole ușoare, tineri craidonî, doritori de a vedea cocoane roșindu-se — dacă se mai înroșesc — și alți mulți neștiutori, cu familiile lor, umplu grădinile și teatrele, spre bucuria antreprenorilor, cari nu mai dovedesc cu biletele, dar spre marea rușine a spectatorilor. Ce-î și mai rău este că și copiii și școlarii vin cu grămada, curioși de-a cunoaște ceia ce li se ascunde, și tocmai fiindcă li se ascunde. Înțelege fiecare că nimeni nu-î va opri, de oare ce dispoziția cu litere de un cot de pe afiș nu servește decît ca suprem mijloc de atracție.

Și astfel se joacă piesele imorale care se chiamă «*Minunică*», «*Hapurî Miraculoase*», etc., în care se perindează scenele cele mai scîrboase, se strigă obscenitățile cele mai murdare, se cîntă trivialitățile cele mai ordinare, însoțite de gesturile cele mai nerușinate. Și încetul cu încetul se strică moralul, se depravează sentimentele și se infiltrază în spiritul publicului gusturile bolnăvicioase și rele pe care numai istoria le pomenește la anumite popoare vechi.

Negreșit că orice deprindere rea, e rea și prin aceea că atrage după

dînsa una și mai rea. *Abyssus abyssum invocat*. Drept aceea, iată acum — cel puțin în orașul nostru, Galații — o serie de reprezentații obscene... de cinematograf. Firește, după piese în care toate murdăriile erau vorbite, trebuia să urmeze și *ilustrația*, adică zugrăvirea lor aievea prin figuri în colorii. Zilele trecute, era *teatrograful* Evreilor Kupermann, Lăzărescu și Auswachs, care da după oarele 11 de noapte tablouri «numai pentru domni și doamne». Acum e cinematograful «automobil» («Petit Journal») care anunță prin afișe distribuite pe stradă și lipite pe garduri o serie de reprezentații iarăși «numai pentru domni și doamne», reprezentații «picante de cel mai rafinat gust franțuzesc», ca «*Adulterul*», «*Cărțile transparente*», «*Damele în baie*», etc. *Copiii, studenții (adecă elevii de liceu) prețuri pe jumătate.*»

Foarte bine; dar cine ne va despăgubi de tot răul ce se pricinuieste prin atîta otravă vărsată în acele suflete tinere care ni dau speranța unor timpuri viitoare mai bune?

Asemenea lucruri se chiamă *atentate la bunele moravuri*, și legea le pedepsește. Noi cerem numai încetarea lor. Îmi amintesc că acum vre-o cincî-șese ani se interzisese unei trupe franceze să joace «*La Roulotte*», tot pentru același motive.

Același lucru trebuie făcut și acum.

Altfel de prisos mai avem școli și biserici.

G. G.

CRONICA

I. Cărți.

D. A. V. Gîdeiū a strîns în broșură cuvîntările Regelui privitoare la limba românească.

Ele cuprind idei temeinice exprimate cu o deosebită căldură.

* În broșura «Activitatea extra-școlară a institutorului», Șt. Constantiniu din Focșani se desfășură un întreg program de muncă pentru învățătorul din orașe: cercuri culturale prin mahalale, conferințe prin biserici, teatru pentru săraci, șezători, școli pentru vrîstnici, expoziții de gospodărie prin Ținuturi, deprinderi la tir.

Pentru întâiași dată auzim și pe institutor vorbind deslușit în limba noastră, a vremii nouă.

Bravo!

* N'am primit a doua ediție din *Istoria Tirgu-Jiului* de d. Ștefules

* A ieșit și a cincea parte din *Predicile* lui Petru Maior la tipo gr Carmen, din Cluj.

* Supt titlul «Călăuza Tipografului», d. G. Ionescu, șeful atelierelor C Göbl-Rasidescu, dă un splendid volum, care cuprinde, pe lângă u

nual pentru tipograful modern, și o sumă de lămuriri despre tipografia în toate țerile, și în deosebii în țerile noastre. D. G. Ionescu orînduiește materialul după localități. Se expun și păreri nouă, dintre care unele merită să fie discutate.

* Academia a premiat și publică astăzi o nouă lucrare a d-lui T. Aslan, despre *Monopoluri*. Ea se înseamnă și prin noutatea știrilor și prin tratarea sistematică și stilul foarte limpede.

Prea dese ori însă citațiile sînt greșite, În *Arhiva istorică*, I, p. 7 și urm. nu e nici-un «regulament» al poștelor ardelenne; Hurmuzaki (nu «Hurmuzaky») n'a lăsat «Acte și documente». În general, partea privitoare la istoria poștelor e neîndestulătoare. Nici sarea de la noi n'a început să se exploateze numai în veacul al XIV-lea.

* Cine vrea să știe în amănunte cu cită îngrijire, pricepere și iubire se cresc fetele din «Institutul Oteteleşanu», întemeiat din averea lăsată de acest om binefăcător, după sfaturile d-lui I. Kalinderu, și patronat de Academia Romînă, cetească descrierea pe care o dă supt acest titlu d. I. Slavici, directorul și sufletul școlii. Cele cîteva pagini despre educația morală sînt vrednice de luarea-aminte a oricărui părinte.

* N'am primit cartea despre «învățămîntul industrial» în România a d-lui G. Hazu.

II. Reviste.

În *Gazeta Transilvaniei*, n-o. 209, d. N. Petra Petrescu dă lămuriri bogate asupra șezătorilor de țară cum le-a văzut la Fofeldea și un mănunchiu de viersuri ce se zic în ele, dintre care unele sînt de toată frumuseța sa de tot hazul.

Astfel de lucruri n'ar trebui să se piardă cu numărul trecător al unui ziar.

* În «Răvașul», n-le 37—8 o frumoasă poesie de Dafin, o nuvelă plină de viață și noutate iscălită A. Melin.

III. Ziare.

«Drapelul Putnei» dă în n-l 20 o poesie inedită de Șerbănescu, mult mai frumoasă decît cele cunoscute ale lui.

* În ultimele n-ré din «Voința Națională» pătrunzătoare articole de critică iscălite «Evan» (d-na Isabela Sadoveanu).

IV. Felurite.

Persoanele care-mi trimet cărțile și revistele lor personal sînt rugați a trimete încă un exemplar pe adresa revistei (6 Strada Regală).

N. IORȚA.

RĂSPUNSURI.

Giulescu. Academia are acest gînd.